

Ústavní a ochranná výchova (ÚV, OV)

- ▶ Ústavní výchova
  - ▶ Nařizuje ji soud podle občanského zákoníku (dřív zákon o rodině) nebo podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže
  - ▶ Důvody: výchovné; sociální
- ▶ Ochranná výchova
  - ▶ Nařizuje se podle zákona o soudnictví ve věcech mládeže dětem 12- 18 let
  - ▶ Důvody
    - ▶ 12-15 let – čin, za který lze podle trestního zákona uložit výjimečný trest
    - ▶ 15-18 let – trestný čin, pokud je pravděpodobné, že bude mít větší efekt než trest odnětí svobody

Umístění dítěte/ mladistvého do školského zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy

- ▶ rodiče neschopni z různých důvodů zajistit podmínky pro zdárný vývoj dítěte v rodině
- ▶ PCH - ohrožují zdárný vývoj dítěte
- ▶ dítě porušuje zákonné normy – trestný čin
- ▶ dítě mezi 12 -15 rokem porušuje zákonné normy - výjimečný trest
- ▶ dítě trestně odpovědné porušuje zákonné normy - alternativní trest

Legislativa

- zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních
- vyhláška č. 438/2006 Sb., kterou se stanoví podrobnosti výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy ve školských zařízeních

Ústavní výchova x Ochranná výchova

ÚV

- **nařízena soudem**
- **určena pro nezletilé do 18 let (19; 26 let)**
- **sociální důvody**
- **zdravotnická a školská zařízení**
  - **dětské domovy**
  - **dětské domovy se školou pro děti po 3. roce života,**
  - **diagnostické ústavy a**
  - **výchovné ústavy)**
- **základním předpokladem nařízení ÚV je vážné ohrožení nebo narušení výchovy dítěte**

OV

- **uložena soudem,**
- **12. – 15. let: za čin, za který uložit výjimečný trest**
- **15. – 18. let jestliže splní svůj účel lépe než uložení trestu odnětí svobody**
- **uskutečňuje se ve školských zařízeních**
  - **dětské domovy se školou**
  - **výchovné ústavy**
- **základním předpokladem uložení OV je protispolečenský čin - naplňuje skutkovou podstatu trestného činu**

Školská zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy

- a) diagnostický ústav

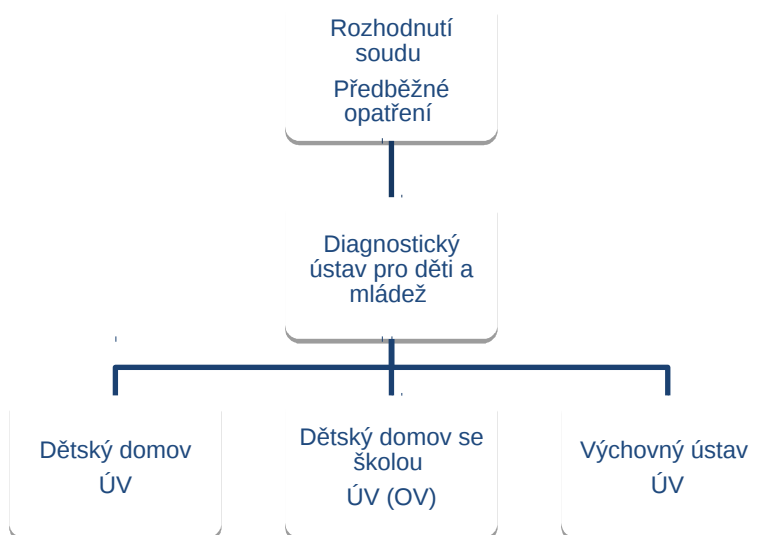
- b) dětský domov
- c) dětský domov se školou
- d) výchovný ústav
  - děti/ mladiství s nařízenou ÚV nebo uloženou OV zpravidla ve věku od 3 do 18 let, popřípadě osobě do 19 let
  - poskytují péči i dětem, jimž bylo nařízeno předběžné opatření
  - zařízení může poskytovat ubytování a stravování zletilé nezaopatřené osobě po ukončení výkonu ÚV či OV, připravující se na budoucí povolání, nejdéle však do věku 26 let

Školská zařízení pro výkon ÚV a OV

- ▶ Diagnostický ústav (DÚ)
  - děti a mládež s nařízenou ÚV nebo OV, nařízeným předběžným opatřením nebo na žádost rodičů či jejich zákonných zástupců (důvodem poruchy chování)
  - délka pobytu zpravidla 8 týdnů - diagnostická a zdravotní šetření, probíhá vzdělávání, terapeutická činnost, výchovná sociální a organizační zajištění, která vedou k umístění dítěte do zařízení pro výkon ÚV a OV v územním obvodu diagnostického ústavu

úkoly

- *diagnostické*
- *vzdělávací*
- *terapeutické*
- *výchovné a sociální*
- *organizační*
- *koordináční*
- DÚ poskytují i nezbytnou péči dětem a mladistvým, zadrženým na útěku nebo policií při trestné činnosti, na základě rozhodnutí soudu o předběžném opatření
- základní organizační jednotka - výchovná skupina – člení se podle pohlaví nebo věku a jsou zřizovány max. 3 při počtu nejméně 4 a nejvíce 6 dětí
- děti školou povinné chodí do tříd kde jsou vzdělávány podle vzděl. programů ZŠ, ZŠ praktické
- pro mládež s ukončenou povinnou školní docházkou, diagnostické třídy pro přípravu na budoucí povolání
- ve třídě max. 8 žáků
- po diagnostickém pobytu je dítě umístěno s předáním veškeré dokumentace a doporučením
  - 1) **zpět do rodiny**
  - 2) **dětského domova - nemá závažné poruchy chování**
  - 3) **dětského domova se školou**
  - 4) **výchovného ústavu**

Dětský domov (DD)

- zajišťuje péči dětem s nařízenou ústavní výchovou, které nemají závažné poruchy chování ve věku od 3 do 18 let (do 26 let)
- děti, o něž nemá, kdo pečovat nebo jimž nelze ze sociálních důvodů zajistit péči ve vlastní rodině, popřípadě náhradní rodinnou péči
- základní organizační jednotka - rodinná skupina – 6-8 dětí, 2-6 skupin
- děti navštěvují školy mimo DD podle věku

Dětský domov se školou (DDŠ)

- děti/mladiství s nařízenou ústavní výchovou, výjimečně s uloženou ochrannou výchovou
- umístovány děti od 6 let do ukončení povinné školní docházky
- nemůže-li se po ukončení povinné školní docházky pro svoje závažné poruchy chování dítě vzdělávat ve SŠ mimo zařízení nebo nepracuje je přeřazeno do VÚ
- základní organizační jednotka - rodinná skupina – 5-8 dětí, 2-6 skupin
- ve škole třídy s max. počtem 8 dětí
- vzdělávání podle programu základní školy, základní školy praktické, základní školy speciální
- žáci jsou zařazováni do tříd podle ročníků
- podle podmínek (počet dětí v jednotlivých třídách) je možné, aby bylo v jedné třídě zařazeno více ročníků

Výchovný ústav (VÚ)

- mladiství starší 15 let se závažnými poruchami chování, u kt. byla nařízena ÚV a uložena OV
- dítě starší 12 let, má-li uloženou OV a jeho chování se projevují tak závažné poruchy, že nemůže být umístěno DDŠ
- plní úkoly výchovné, vzdělávací a sociální
- základní organizační jednotka - výchovná skupina – 5-8 dětí; 2-6 skupin
- ve škole při zařízení třídy s max. počtem 8 dětí
- je zde možno dokončit si povinnou školní docházku a střední vzdělání - nejčastěji se zřizuje
  - Praktická škola
  - Odborné učiliště
  - SOU
- pro ty, co se nepřipravují na budoucí povolání může být zřízena pracovní- výchovná

skupina

Pozdní následky psychické deprivace a subdeprivace

Z. Matějček, V. Bubleová, J. Kovařík

- ▶ nízká společenská kompetence,
- ▶ nízká úroveň školního vzdělání a nynějšího zaměstnání
- ▶ nízký skóre sociální integrace,
- ▶ tresty v dětství hodnotí jako nepřiměřeně přísné,
- ▶ vysoká míra kriminality,
- ▶ muži mají problémy s láskou a v sexuálních vztazích, jsou častěji "neschopni citové odezvy",
- ▶ u mužů z DD zaznamenána vysoká nespokojenost s dosavadním životem.

Transformace systému péče o ohrožené děti v ČR

- ▶ Návrh systémového přístupu k péči o dětské a mladistvé delikventy (MV ČR)
- ▶ Vyhodnocení účinnosti přijaté legislativy související se systémovým přístupem k péči o delikventní mládež (MV ČR)
- ▶ Koncepce péče o ohrožené děti mimo vlastní domov (MPSV)
- ▶ Hodnocení systému péče o ohrožené děti (MV ČR)
- ▶ Návrh opatření k transformaci a sjednocení péče o ohrožené děti (MPSV)
- ▶ Národní akční plán k transformaci a sjednocení péče o ohrožené děti na období 2009 až 2011
- ▶ Rámcová koncepce MŠMT ČR v oblasti transformace systému náhradní výchovné péče o ohrožené děti ve školských zařízeních pro výkon ÚV nebo OV a pro preventivně výchovnou péči

Literatura a zdroje

- VOJTOVÁ, Věra. Inkluzivní vzdělávání žáků v riziku a s poruchami chování jako perspektiva kvality života v dospělosti. 1. vyd. Brno : Masarykova univerzita, 2010
- VOJTOVÁ, Věra. Úvod do etopedie : texty k distančnímu vzdělávání. Brno : Paido – edice pedagogické literatury, 2008
- ▶ Zákon č. 109/2002 Sb., o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů